

Sygn. akt VI U 847/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	Starszy sekretarz sądowy Renata Sekinda

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 listopada 2015 r. w S.

sprawy J. J. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania J. J. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 9 września 2015 roku znak: ENS/20/039090663

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje J. J. (1) prawo do emerytury, poczynając od 24 lipca 2015 roku;

II. stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w niniejszej sprawie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 września 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił J. J. (1) prawa do emerytury po osiągnięciu 60 roku życia, z uwagi na nieudowodnienie przez niego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

J. J. (1) odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury. Powołując się na zeznania świadków wskazał, iż poza zaliczonym przez organ rentowy okresem pracy w (...), pracę w warunkach szczególnych wykonywał także w czasie zatrudnienia w Stoczni (...) na stanowisku spawacza elektrycznego, Spółdzielni Kółek Rolniczych w W. na stanowisku kierowcy ciągnika, mechanika, a w rzeczywistości konserwatora zbiorników paliwowych oraz w Stowarzyszeniu Ochotniczej Straży Pożarnej jako kierowca autobusu. Zwrócił także uwagę, że zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych powinien w jego przypadku podlegać okres odbywania zasadniczej służby wojskowej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, wskazując że ubezpieczony nie złożył wymaganych świadectw pracy w warunkach szczególnych za okresy wskazywane obecnie w odwołaniu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. J. (1) urodził się (...). Wniosek o emeryturę złożył w organie rentowym w dniu 22 czerwca 2015 roku.

Ubezpieczony nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego. Na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymował się udowodnionym okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym ogółem 25 lat.

Okoliczności niesporne, a nadto dowody - dokumenty w aktach ZUS O/S. dot. J. J..

W okresie od 15 września 1973r. do 16 listopada 1976r. J. J. (1) był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Stoczni (...) w S.. Początkowo, tj. w okresie od 15 września 1973r. do 15 grudnia 1973r., był zatrudniony w oparciu o umowę o pracę w celu odbycia nauki zawodu spawacza. W tym czasie odbywał i ukończył (w dniu 7 stycznia 1974 roku) z wynikiem pozytywnym kurs spawacza elektrycznego ręcznego. Miał wówczas obowiązek trzy razy w tygodniu uczęszczać na szkolenia teoretyczne w Wydziale (...) Wewnętrzzakładowego. Następnie, poczynając od 21 stycznia 1974r., ubezpieczony został zatrudniony na stanowisku spawacza elektrycznego, którą to pracę wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy do końca zatrudnienia w Stoczni. W okresie od 29 października 1974r. do 4 października 1976r. ubezpieczony odbywał przy tym zasadniczą służbę wojskową. Do pracy w Stoczni powrócił z dniem 3 listopada 1976r.

Dowody:

- dokumenty w aktach osobowych J. J. z okresu pracy w Stoczni (...) – k. 61 akt sądowych;
- świadectwo pracy z dnia 25.11.1976r. – k. 6, plik (...) akt ZUS O/S. dot. J. J.;
- wyciąg z książeczki wojskowej – k. 3, plik (...) akt ZUS O/S. dot. J. J.;
- ksero książeczki wojskowej J. J. – k. 13-16 akt sprawy;
- odpis książeczki spawacza J. J. – k. 5 w aktach osobowych J. J. z okresu zatrudnienia w (...) w W., k. 57 akt sprawy.

W okresie od 3 stycznia 1977 roku do 30 czerwca 1992 roku J. J. był nieprzerwanie i w pełnym wymiarze czasu pracy zatrudniony w Spółdzielni Kółek Rolniczych w W. (w okresie od 1 do 30 czerwca 1992r. korzystał przy tym z urlopu bezpłatnego). Początkowo, tj. w okresie od 3 stycznia 1977 roku do 15 stycznia 1984r., wykonywał przy tym pracę kierowcy ciągnikowego (traktorzysty). Począwszy od 16 stycznia 1984r. został natomiast formalnie przeniesiony na stanowisko mechanika.

Zatrudniając się w tym zakładzie pracy J. J. nie posiadał jeszcze prawa jazdy kategorii T. W okresie od 3 stycznia 1977 roku uczęszczał więc najpierw na kurs traktorzystów – z pracodawcą łączyła go w tym czasie (do 28 lutego 1977r.) umowa o pracę na stanowisku „uczeń – traktorzysta (...) C.”. Następnie, poczynając od 1 marca 1977r., ubezpieczony został zatrudniony jako kierowca ciągnikowy w Zakładzie (...) w W..

W czasie zatrudnienia na stanowisku kierowcy ciągnikowego J. J. jeździł ciągnikiem rolniczym, ewentualnie kombajnem (w czasie zatrudnienia w tym zakładzie pracy, w czerwcu 1979r., ukończył kurs kombajnistów).

W dniu 7 marca 1980r. J. J. ukończył kurs kierowców zawodowych samochodowych na prawo jazdy kategorii II. W związku z powyższym od 9 lipca 1980r. uzyskał prawo jazdy kategorii C. Z dniem 7 marca 1983r. uzyskał tytuł wykwalifikowanego traktorzysty, przyznany na mocy uchwały nr 367 Rady Ministrów w sprawie przyznawania robotnikom tytułów kwalifikacyjnych.

Po przeniesieniu na stanowisko mechanika J. J. początkowo faktycznie wykonywał pracę w warsztacie przy naprawie pojazdów.

W dniu 23 marca 1985r. J. J. ukończył z wynikiem pozytywnym kurs nt. „Czyszczenie zbiorników na paliwa ciekłe”. Następnie – od 2 kwietnia lub 2 czerwca 1986r. – został faktycznie zatrudniony na stanowisku konserwatora zbiorników paliwowych, którą to pracę wykonywał do końca zatrudnienia w tym zakładzie pracy.

Dowody:

- dokumenty w aktach osobowych J. J. z okresu zatrudnienia w (...) w W., k. 57 akt sprawy;
- kopia legitymacji ubezpieczeniowej J. J. – k. 17-34 akt sprawy.

Zatrudnienie J. J. w charakterze konserwatora zbiorników było związane z powstaniem w (...) w W. wyodrębnionego działu zajmującego się wyłącznie świadczeniem (na terenie całego województwa) usług w zakresie konserwacji zbiorników i urządzeń paliwowych (np. dystrybutorów). Do pracy w tym dziale, którego kierownikiem został J. Ł., skierowano cztery osoby, w tym ubezpieczonego. Pracownicy ci zajmowali się wyłącznie wykonywaniem na poszczególnych stacjach paliw, a także np. w kotłowniach na olej napędowy prac związanych z naprawą, czyszczeniem i legalizacją zbiorników paliwowych. Ubezpieczony brał udział w pracach na stacjach paliw na równi z pozostałymi członkami brygady, w tym również wchodził do zbiorników na paliwa ciekłe, celem ich wyczyszczenia.

Dowody:

- zeznania świadka J. Ł. – k. 68 akt sądowych oraz w wersji elektronicznej;
- zeznania ubezpieczonego J. J. (1) – k. 67 w zw. z k. 68 akt sądowych oraz w wersji elektronicznej;
- zeznania świadka M. R. – k. 67 akt sądowych.

W okresie od 1 września 1992 roku do 16 października 1993 roku J. J. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Stowarzyszeniu Ochotniczej Straży Pożarnej w W. jako kierowca autobusu. W tym czasie kierował wyłącznie ponad 15-miejscowym pojazdem, którym woził dzieci do i ze szkół.

Dowody:

- świadectwo pracy – k. 9, plik akt (...) /S. dot. J. J.;
- zeznania J. J. (1) – k. i w wersji elektronicznej.

Ubezpieczony posiada prawo jazdy kategorii D od 14 maja 1992 roku.

Dowód: prawo jazdy okazane na rozprawie w dniu 12.11.2015r. (zapis w protokole rozprawy k. 67 akt).

Poczynając od 18 października 1993r. aż do 21 grudnia 2012r. J. J. był nieprzerwanie zatrudniony w (...) S.A. Oddziale Zespole Elektrowni (...), gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę kierowcy – ratownika, zaliczaną do pracy wykonywanych w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze.

Niesporne, a nadto dowód: świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych – k. 7, pl. II akt ZUS O/S. dot. J. J..

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisu art. 24 ust. 1b pkt 20 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015r., poz. 748 z późn. zm.; dalej jako: ustawa emerytalna) - mężczyznom urodzonym po dniu 30 września 1953 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego co najmniej 67 lat, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a i 50e i 184.

W myśl z kolei przepisu art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej - ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje jednakże emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wykaz prac zaliczanych do prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zamieszczony został w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Przepis §4 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi przy tym, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W myśl przepisu §2 powołanego aktu prawnego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do emerytury są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o których mowa stwierdza przy tym zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 cytowanego rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

W załączniku do powyższego rozporządzenia w Wykazie A w dziale IV zatytułowanym „W chemii” pod pozycją 39 wskazano, że pracami w szczególnych warunkach są „oczyszczanie albo naprawianie aparatów lub pojemników (np. cystern, zbiorników, itp.) po produktach toksycznych, żrących i parzących oraz prace wewnątrz cystern, kotłów, zbiorników, aparatów i kanałów technologicznych”. Ponadto w tym samym wykazie, w dziale VIII, zatytułowanym „W transporcie i łączności”, w podtytule (...), pod pozycją 2 wskazano, że pracami w szczególnych warunkach są „prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów”, natomiast pod pozycją 3. zaliczono do takich prac „prace kierowców ciągników, kombajnów i pojazdów gaśnicowych”. Wreszcie, w dziale XIV, zatytułowanym „Prace różne” do prac w warunkach szczególnych zaliczono nadto: „prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowodorowym” (poz. 12).

Rozporządzenie z 7 lutego 1983r. jest aktem prawa powszechnego, odnoszącym się do pracowników wszystkich branż. Dodatkowo, w przepisie §1 ust. 2 zamieszczono jednak upoważnienie dla właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych oraz centralnych związków spółdzielczych do ustalenia - w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych - w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w

szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B. W praktyce upoważnienie to oznacza jednak tylko tyle, że poszczególni ministrowie mogą ewentualnie doprecyzować rodzaje owych stanowisk pracy.

W przypadku branży, w jakiej zatrudniony był J. J. (1) w czasie gdy pracował w Spółdzielni Kółek Rolniczych w W., określenia stanowisk pracy, na których wykonywana była praca w warunkach szczególnych dokonał Minister Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Zarządzeniu nr 16 z dnia 31 marca 1988 roku w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dziennik Urzędowy Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 4 listopada 1988 roku nr 2 poz. 4-5). W załączniku nr 1 do tego zarządzenia, w wykazie B, w dziale nr IV pod pozycją 39 w punktach 1 i 2 doprecyzowano, że do prac przy oczyszczaniu i naprawianiu aparatów, cystern i zbiorników po produktach toksycznych oraz pracach wewnątrz aparatów, cystern i zbiorników należy praca: czyściciela cystern i zbiorników (pojemników) – pkt 1 oraz monter urządzeń paliwowych – pkt 2.

Organ rentowy nie zaliczył J. J. (1) do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia w Stoczni (...), (...) w W. oraz Ochotniczej Straży Pożarnej w W. z uwagi na fakt, że ubezpieczony przedłożył za te okresy jedynie „zwykłe” świadectwa pracy, a nie świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Aczkolwiek formalnie postępowanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie może budzić wątpliwości, tym niemniej nie oznacza to, że również i Sąd zobowiązany był do dokonania identycznej oceny dowodów wykonywania pracy przedstawionych przez ubezpieczonego. Jak bowiem wynika z utrwalonego w tej mierze orzecznictwa Sądu Najwyższego, w tym m.in. z uchwały tegoż Sądu z dnia 10 marca 1984 roku (wydanej w sprawie III UZP 6/84, opubl. LEX nr 14625) - okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43) mogą być ustalane w postępowaniu odwoławczym także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, iż wystawienie przez pracodawcę świadectwa, o którym mowa w §2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jest tylko oświadczeniem wiedzy, a nie oświadczeniem woli. Jego wystawienie albo niewystawienie przez pracodawcę nie wywołuje więc żadnych skutków materialnoprawnych. Zaświadczenie to jest jedynie dokumentem prywatnym (art. 245 k.p.c.), wydawanym dla celów dowodowych (przede wszystkim dla celów wykazania przed organem rentowym, że pracownik nabył uprawnienia związane z pracą w szczególnych warunkach), a okoliczności potwierdzone w tym dokumencie przez pracodawcę podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu przed organem rentowym, jak i w toku postępowania przed Sądem.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma nadto istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska; badać bowiem należy przede wszystkim faktyczny rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach.

W tej sytuacji, ocena charakteru pracy wykonywanej w spornych okresach przez J. J. została dokonana przez sąd przede wszystkim w oparciu o zgromadzone w sprawie dokumenty dotyczące zatrudnienia ubezpieczonego w poszczególnych zakładach pracy, znajdujące się w jego oryginalnych aktach osobowych nadesłanych przez ich przechowawców do sądu, przedłożonych przez J. J. (kopie książeczki wojskowej i legitymacji ubezpieczeniowej) oraz zeznania ubezpieczonego i dwojga przesłuchanych świadków. Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, stąd też zostały uznane za wiarygodne.

Sąd uznał za miarodajne także zeznania przesłuchanych w sprawie świadków – przełożonego z okresu pracy w (...) w W. (J. Ł.) oraz kadrowej (M. R.). Osoby te zgodnie zeznały (choć faktyczna wiedza tych świadków była oczywiście różna), że w okresie pracy w (...) w W. J. J. wykonywał najpierw wyłącznie pracę traktorzysty, ewentualnie kombajnisty, następnie przez krótki czas – mechanika, po czym został przeniesiony na stałe do pracy w dziale, którego pracownicy zajmowali się wyłącznie konserwacją i czyszczeniem zbiorników i urządzeń paliwowych.

W ocenie sądu, popartej dowodami z zeznań świadków oraz z dokumentów, a także ogólną wiedzą i doświadczeniem życiowym, koniecznym było uznanie, że dokumentacja w aktach osobowych J. J. z (...) W. nie do końca odzwierciedla faktyczny zakres obowiązków i rodzaju prac wykonywanych przez poszczególne osoby. Jest to tym bardziej pewne, gdy zważyć, że istnieją dowody na nielogiczność dokonywania przez pracodawcę zapisów w aktach osobowych J. J.. Dla przykładu można tu wskazać, że mimo iż od 16 stycznia 1984r. J. J. formalnie przeniesiono do pracy w charakterze mechanika, jeszcze w kolejnych miesiącach zdarzało się, że w kierowanych do niego pismach zajmowane przez ubezpieczonego stanowisko określano jako „traktorzysta”. Dodatkowo sąd miał na uwadze to, że za prawdziwością twierdzeń ubezpieczonego przemawia także fakt, iż z dokumentów znajdujących się w jego aktach osobowych wynika, że już w roku 1985 ukończył kurs nt. czyszczenia zbiorników paliwowych. Gdyby więc prawdą było to, że faktycznie wykonywał on zarówno w tym, jak i późniejszym okresie pracę mechanika, niezrozumiałym byłoby to, dlaczego pracodawca wysłał go na taki kurs, ponosząc z tego tytułu koszty, skoro wiedza na objęte kursem tematy była w owym czasie temu pracownikowi zbędna.

Z kolei jeśli chodzi o wcześniejszy okres pracy, nie może budzić najmniejszej wątpliwości to, że w okresie od 1 marca 1977r. (tj. od dnia podpisania stosownej umowy, po uzyskaniu przez J. J. prawa jazdy kategorii T) do 15 stycznia 1984r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał wyłącznie pracę traktorzysty, a okresowo także kombajnisty. Wynika to tak z dowodów z dokumentów, jak i zeznań świadków. Brak jest jakichkolwiek przesłanek, by przyjąć, że w tym czasie J. J. faktycznie wykonywał inne prace.

W tej sytuacji, mając wszystko powyższe na uwadze, sąd ustalił, iż w okresie zatrudnienia w (...) ubezpieczony wykonywał prace w warunkach szczególnych w okresach od 1 marca 1977 roku do 15 stycznia 1984 roku oraz co najmniej od 2 czerwca 1986 roku (z uwagi na nieczytelność zapisu w legitymacji ubezpieczeniowej nie wiadomo, czy ubezpieczony wykonywał taką pracę od 2 kwietnia czy 2 czerwca) do 31 maja 1992 roku. W drugim z tych okresów pracował przy tym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy oczyszczaniu albo naprawianiu aparatów lub pojemników (np. cystern, zbiorników, itp.) po produktach toksycznych (paliwach) oraz wykonywał prace wewnątrz cystern, kotłów, zbiorników paliwowych. Niezależnie bowiem od tego, czy J. J. zajmował się bezpośrednio czyszczeniem zbiorników po paliwie, czy też naprawą dystrybutorów na stacjach paliw, były to prace właśnie tego rodzaju. Każda z tych prac była bowiem pracą niebezpieczną, bo po pierwsze w narażeniu na toksyczne opary paliwa, zaś po drugie, w bezpośredniej styczności z paliwem. To, że tak właśnie należy owe prace rozumieć wynika zresztą wprost z przywoływanego wyżej zarządzenia resortowego Ministra Rolnictwa z 31.03.1988r., w którym wskazano wprost nie tylko na prace „czyścicieli zbiorników”, ale też na prace „monterów urządzeń paliwowych” (a niewątpliwie dystrybutory są takimi urządzeniami), czy nawet na prace „ślusarzy remontowych”.

Dodatkowo zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych podlegał w przypadku ubezpieczonego także okres zatrudnienia w Stoczni (...) od 21 stycznia 1974r. (tj. od formalnego przeniesienia na stanowisko spawacza elektrycznego ręcznego po uzyskaniu przez ubezpieczonego uprawnień spawalniczych) do 16 listopada 1976r., tj. do końca pracy w Stoczni (stosunek pracy został formalnie rozwiązany później, ale od 17 listopada 1976r., jak wynika z dokumentów w aktach osobowych, ubezpieczony nie stawiał się już w pracy). Nie budzi bowiem najmniejszych wątpliwości to, że w tym czasie J. J. był zatrudniony wyłącznie jako spawacz elektryczny, co oznacza że wykonywał prace w szczególnych warunkach.

Zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych podlegał w ocenie sądu cały okres, mimo że w czasie zatrudnienia u tego pracodawcy ubezpieczony (w okresie od 29 października 1974r. do 4 października 1976r.) odbywał zasadniczą służbę wojskową.

W uchwale siedmiu sędziów z dnia 16 października 2013 roku wydanej w sprawie II UZP 6/13, opublikowanej w OSNP 2014/3/42 ora LEX nr 1385939 Sąd Najwyższy wskazał, iż czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Z tak sformułowanej tezy, przy uwzględnieniu argumentów zawartych w uzasadnieniu rzeczony uchwały Sądu Najwyższego nie sposób jednak wysnuć wniosków, iż okres odbywania zasadniczej służby wojskowej po dniu 31 grudnia 1974 roku nie może być zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych, od którego zależy prawo do nabycia wcześniej emerytury.

Wskazać należy, iż Sąd Najwyższy w sposób wyraźny podkreślił, iż wywody zawarte w uzasadnieniu uchwały dotyczą określonej sprawy i określonych ustalonych w niej okoliczności faktycznych, co Sąd Najwyższy miał na uwadze oceniając przedstawiony do rozstrzygnięcia problem prawny i okoliczności te, z których najistotniejsze dotyczą "statusu" (traktowania) zasadniczej służby wojskowej odbywanej w okresie od 23 kwietnia 1971 do 1 maja 1973 r., miały bezpośredni wpływ na treść podjętej uchwały. Z tej dywagacji już wywieść więc należy, iż Sąd Najwyższy zajmował się oceną statusu zasadniczej służby wojskowej w kontekście możliwości zaliczenia jej do stażu pracy w warunkach szczególnych w okresie mającym znaczenie dla rozstrzygnięcia przedstawionego mu zagadnienia prawnego tj. odbywanej od 23 kwietnia 1971 do 1 maja 1973 r. czyli w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.. Przyjmując to zastrzeżenie Sądu Najwyższego zauważyć należy, iż brak jest podstaw do wyciągania ze sformułowanej w rzeczony uchwałce tezy wniosku, iż a contrario, czas odbywania zasadniczej służby wojskowej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w brzmieniu obowiązującym po dniu 31 grudnia 1974 r. nie może być uwzględniony do stażu pracy w warunkach szczególnych, skoro Sąd Najwyższy takim zagadnieniem prawnym w rzeczony uchwałce się nie zajmował.

Z uzasadnienia powołanej uchwały wynika zaś, że „podstawy zaliczenia okresu służby wojskowej do okresu pracy w warunkach szczególnych (szczególnym charakterze), należy poszukiwać w przepisach normujących prawo do świadczeń, a więc obecnie w ustawie o emeryturach i rentach z FUS i rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (wcześniej w przepisach dekretu z 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin i ustawy z 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin), niemniej jednak nie może budzić wątpliwości, że w tym zakresie znajdują zastosowanie również przepisy normujące służbę wojskową, w okolicznościach sprawy ustawa z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP (...) oraz przepisy wykonawcze do niej, w tym zwłaszcza rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin.” Dalej – po szczegółowym przypomnieniu treści obowiązujących w minionych latach regulacji prawnych i zestawieniu ich z przepisami obowiązującymi obecnie – Sąd Najwyższy przypomniał, że „do oceny określonego stanu faktycznego, w tym zrealizowanego przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach, wywołującego określony skutek prawny, należy stosować przepisy obowiązujące w czasie realizacji tego stanu faktycznego (por. wyrok z dnia 20 marca 2013 r., I UK 544/12, w którym przyjęto, że dla kwalifikacji okresu zasadniczej służby wojskowej jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, należy stosować regulacje prawne obowiązujące w okresie odbywania tej służby). Mając więc powyższe na uwadze uznał – odnosząc się do konkretnego stanu faktycznego, w którym orzekał – że skoro „w okresie od 1971 do 1973 r. szczególne uprawnienia żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową regulował art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (w jego pierwotnym brzmieniu) i § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r.”, to nie można było pomijać, iż z „przepisów tych wynikała zasada, że pracownikowi, który we wskazanym terminie po zakończeniu służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania do tej służby, okres służby podlegał wliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Ustanawiały więc one tzw. fikcję prawną,

z której wynika, że pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach, który po zakończeniu czynnej służby wojskowej powraca do tego zatrudnienia w przepisany terminie, zachowuje status pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w okresie pełnienia tej służby.

Odnosząc powyższe do realiów niniejszej sprawy, trzeba wskazać, iż w spornym w niniejszej sprawie okresie tj. okresie odbywania przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej w latach 1974-1976 brzmienie przepisów, o których mowa powyżej nie uległo praktycznie żadnej zmianie.

Do dnia 31 grudnia 1974 roku przepis art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony brzmiał: „Okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy.” Zaś w okresie od 1 stycznia 1975 roku do 14 października 1975 roku brzmiał: „Czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby.” Zmiana brzmienia powołanego przepisu dotyczy więc tylko zastąpienia zwrotu „okres odbytej zasadniczej służby wojskowej” na „czas odbywania zasadniczej służby wojskowej” i „zalicza się do okresu zatrudnienia” na „wlicza się do okresu zatrudnienia”.

Jeśli zaś chodzi o przepisy wykonawcze to wskazać należy, iż obowiązujący w dniu 31 grudnia 1974 roku przepis § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin stanowiący, iż „Pracownikowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 1 lub 2, zalicza się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w danym zakładzie lub gałęzi pracy oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie” uległ zmianie nie z dniem 1 stycznia 1975 roku a dopiero z dniem 4 kwietnia 1975 roku, przy czym nowelizacja ta miała charakter wyłącznie redakcyjny w przepisie § 5 ust.1 powołanego rozporządzenia w brzmieniu obowiązującym od 4 kwietnia 1975 roku wskazano bowiem, iż „Żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 2-4, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.”

Powyższe jednoznacznie wskazuje, iż dokonane w latach 1975-1976 zmiany przepisów – art. 108 ustawy o powszechnym obowiązku obrony oraz przepisów rozporządzenia z dnia 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin - w żaden sposób nie mogły wpłynąć na inną ocenę „statusu” (traktowania) zasadniczej służby wojskowej odbywanej w tym czasie niż dokonana przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 października 2013 roku odnośnie zasadniczej służby wojskowej odbywanej w latach 1971 – 1973. Powoływane bowiem przez Sąd Najwyższy przepisy art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony oraz § 5 rozporządzenia z dnia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin regulujące szczególne uprawnienia żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową w zakresie uprawnień związanych z zatrudnieniem obowiązywały również w okresie mającym znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, ponadto uprawnienia te regulowały w ten sam sposób. Z przepisów tych bowiem jednoznacznie wynika, iż również w okresie po dniu 31 grudnia 1974 roku i na pewno do 4 października 1976 roku (co ma znaczenie dla niniejszej sprawy) pracownikowi, który we wskazanym terminie (w okresie miesiąca) po zakończeniu odbywania zasadniczej służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania do tej służby okres odbywania zasadniczej służby wojskowej podlegał wliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Przepisy te nadal więc ustanawiały „fikcję prawną, z której wynika, że pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach, który po zakończeniu czynnej służby wojskowej powraca do tego zatrudnienia w przepisany terminie, zachowuje status

pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w okresie pełnienia tej służby.”

Skoro zaś, co w niniejszej sprawie było niesporne, że J. J. po zakończeniu odbywania zasadniczej służby wojskowej w okresie miesiąca powrócił do zatrudnienia w warunkach szczególnych do pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania do tej służby, to okres odbywania zasadniczej służby wojskowej winien mu być wliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Wreszcie, zdaniem sądu zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych podlegał także okres pracy ubezpieczonego w Ochotniczej Straży Pożarnej w W.. Wprawdzie brak jest w tym zakresie akt osobowych ubezpieczonego, jednak z treści świadectwa pracy wystawionego przez pracodawcę, zeznań ubezpieczonego oraz faktu, iż od 14 maja 1992r. posiadał on już prawo jazdy kategorii D, wynika jasno, że w tym czasie (tj. w okresie od 1 września 1992r. do 16 października 1993r) wykonywał on pracę w warunkach szczególnych jako kierowca autobusu o liczbie miejsc powyżej 15.

Powyższe oznacza, że na dzień 31 grudnia 1998r. J. J. legitymował się niewątpliwie stażem pracy w warunkach szczególnych znacznie dłuższym niż wymagany prawem minimalny okres 15 lat.

W myśl przepisu art. 129 ust 1 ustawy emerytalnej - świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

Mając powyższe na uwadze, w oparciu o przepis art. art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. J. (1) prawo do wcześniejszej emerytury od 24 lipca 2015 roku, czyli od dnia osiągnięcia przezeń wieku emerytalnego.

W punkcie II wyroku sąd stwierdził brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w niniejszej sprawie. W myśl art. 118 ust. 1a zdanie drugie ustawy emerytalnej, organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (ust. 1a). W analizowanym przypadku przyznanie prawa do świadczenia nastąpiło na skutek ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd, a organ rentowy przy wydawaniu decyzji nie dysponował materiałem, który umożliwił mu pozytywne rozpoznanie wniosku ubezpieczonego. Z uwagi na powyższe niemożliwym więc było przyjęcie, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za niewydanie decyzji uwzględniającej wniosek ubezpieczonego o wcześniejszą emeryturę.